

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 182/2020-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Bickom, Dukelská 972/7 – 3, Považská Bystrica, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cpr 30/2017 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cpr 30/2017 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Nové Mesto nad Váhom p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cpr 30/2017 konal bez zbytočných prieťahov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 200 € (slovom tisícdvesto eur), ktoré je Okresný súd Nové Mesto nad Váhom povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom je povinný uhradiť [REDACTED] [REDACTED] trovy konania v sume 375,24 € (slovom tristosedemdesiatpäť eur a dvadsaťštyri centov) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. Martina Bicka, Dukelská 972/7 – 3, Považská Bystrica, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania okresného súdu a argumentácia s'ťažovateľky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 182/2020-8 z 12. mája 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Bickom, Dukelská 972/7 – 3, Považská Bystrica, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cpr 30/2017 (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. S'ťažovateľka v ústavnej s'ťažnosti uvádza:

„Návrhom na vydanie platobného rozkazu zo dňa 13.03.2017 sa domáham, aby pôvodne Okresný súd Považská Bystrica vydal platobný rozkaz, ktorým by zaviazal

žalovaného zaplatiť mi sumu 1 714,93 €... Na základe pracovnej zmluvy... som od 04.09.2006 u žalovaného... pracovala na pozícii výrobný pracovník.

... 11.03.2016 som so žalovaným skončila uvedený pracovný pomer dohodou a to ku dňu 14.03.2016. Dôvodom skončenia pracovného pomeru bola zdravotná nespôsobilosť zamestnanca na výkon práce... zdravotná nespôsobilosť, ktorá bola dôvodom na skončenie pracovného pomeru označenou dohodou bola choroba z povolania...

... Pri rozviazaní pracovného pomeru mi bolo vyplatené odstupné vo výške trojnásobku môjho priemerného mesačného zárobku... pracovný pomer bol rozviazaný dohodou z dôvodu, že som nemohla vykonávať povolanie pre chorobu z povolania. Mám za to, že s poukazom na § 76 ods. 3 Zákonníka práce mi patrí odstupné vo výške desaťnásobku môjho priemerného mesačného zárobku, nie len trojnásobku ako mi bol vyplatený... 21.03.2017 vydal pod. sp. značkou 7C/18/2017-29 Okresný súd Považská Bystrica platobný rozkaz, ktorým zaviazal žalovaného zaplatiť mi sumu 1 714,93 €... Voči... platobnému rozkazu podal žalovaný... 06.04.2017 odpor. Pre podaný odpor bol uznesením Okresného súdu Považská bystrica zo dňa 12.04.2017 sp. značky 7C/18/2018-46 platobný rozkaz zo dňa 21.03.2017 zrušený...

Dňa 16.05.2017 som k podanému odporu zaslala písomné vyjadrenie. Dňa 29.05.2017 bola vec s poukazom n § 23 písm. c) CSP postúpená a doručená na Okresný súd Nové Mesto nad Váhom. Vec je na Okresnom súde Nové mesto nad Váhom vedená pod spisovou značkou 7Cpr30/2017. Dňa 19.01.2018 som písomne požiadala súd o vytýčenie pojednávania. Dňa 09.04.2018 sa takmer po roku nečinnosti vyjadrila žalovaná. Vyjadrenie žalovanej k môjmu vyjadreniu zo dňa 16.05.2017 mi bolo doručené dňa 12.04.2018 a k tomuto som sa dňa 10.05.2018 písomne vyjadrila. Od 18.05.2018 sa vo veci nijako nekoná...

Mám za to, že k priedahom v konaní došlo minimálne v dvoch fázach. Prvotne došlo k priedahom v období od 29.05.2017 kedy bola vec postúpená na Okresný súd Nové mesto nad Váhom. Odo dňa postúpenia spisu minimálne do 01.03.2018, kedy súd zaslal žalovanej výzvu na vyjadrenie k vyjadreniu k odporu Okresný súd Nové mesto nad Váhom takmer rok nekonal. Druhá fáza priedahov nasledovala po tom, čo Okresný súd Nové Mesto nad Váhom mi zaslal dňa 9.4.2019 výzvu na vyjadrenie sa k vyjadreniu žalovaného. K tomu vyjadreniu som sa dňa 10.05.2018 písomne vyjadrila. Okresný súd Nové Mesto odo dňa prijatia môjho

vyjadrenie vo veci dodnes nekonal. Táto nečinnosť trvá viac ako rok a pol a naďalej dodnes trvá. Nie je mi zrejmé prečo a dokedy. Je neprípustné, aby vo veci ktorá patrí do bežnej agendy súdu vznikali takéto prieťahy a na tieto doplác al účastník konania...

... Mám teda za to, že v mojom prípade boli nečinnosťou v konaní na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom sp. značky 7Cpr/30/2017 spôsobené prieťahy a tak boli porušené moje práva garantované čl. 48 ods. 2 Ústavou SR a šiestym odsekom 1 vety prvej dohovorum...

Zásah do práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu vidím v tom, že Okresný súd Nové Mesto nad Váhom pri rozhodovaní o merite veci ústavne neakceptovateľným spôsobom mi maril právo nadobudnúť majetok - peniaze. Keďže samotným postupom - nečinnosťou v konaní 7Cpr/30/2017 Okresného súdu Nové mesto nad Váhom bolo porušené základné právo na súdnu ochranu a prerokovania veci bez zbytočných prieťahov, je potrebné sa zaoberať samostatne aj otázkou, či z tohto porušenia nevyplýnul aj zásah do základného práva vlastníť a pokojne užívať majetok. Pri tomto skúmaní je potrebné vychádzať z toho, že Okresný súd Okresný súd Nové Mesto nad Váhom ústavne neakceptovateľným postupom (nečinnosťou), ktorým porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu. V takomto prípade je potrebné vysloviť aj záver, že došlo k porušeniu práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. Mám za to, že už samo o sebe spôsobenie prieťahov v súdnom konaní vyústilo do porušenia práva vlastníť majetok...

Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Spor trvá od 13.03.2017 a dodnes nie je právoplatne skončený. Trvá takmer tri roky a vo veci ešte ani nebolo nariadené pojednávanie. Otázne je, kedy bude a či bude len jedno. Počas celej doby konania som v právnej neistote a to len pre nečinnosť súdu.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je teda zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto

na naplnenie ústavného práva 6 zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99, III. ÚS 127/03 a ďalšie).

Nemôžeme predpokladať, že okresný súd odstráni stav pretrvávajúcej právnej neistoty, nakoľko toto neurobil ani po odôvodnenej sťažnosti na prietahy. Stratila som dôveru k všeobecnému súdnictvu reprezentovanému okresným súdom Bratislava IV, ktorý podľa nášho názoru koná s prietahmi...

Mám zato, že vzhľadom na dĺžku konania vo vzťahu k jednoduchosti veci a druhu agendy, jeho priebeh, obdobie nečinnosti okresného súdu, ako aj okolnosť, že sťažovateľ svojím správaním neprispel k zbytočným prietahom v predmetnom konaní a tiež dôvod a účel návrhu, mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých prietahoch v posudzovanom konaní a porušenie práva vlastníť majetok sa domnievam, že primerané zadostučinenie by malo byť 7 000 €.“

3. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1./ Okresný súd Okresný súd Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7Cpr 30/2017 porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2./ Okresný súd Okresný súd Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7Cpr 30/2017 porušil základné právo sťažovateľky vlastníť majetok a s nim nakladať podľa čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3./ Sťažovateľovi priznáva finančné zadosťučinenie 7 000 €, ktoré je Okresný súd Nové Mesto nad Váhom povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4./ Sťažovateľovi priznáva náhradu trov konania vo výške 346,27 €, ktoré je Okresný súd Nové Mesto nad Váhom povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Vyjadrenie odporcu a replika sťažovateľky

4. Ústavný súd 18. mája 2020 vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti. V podaní okresného súdu sp. zn. Spr 250/2020 z 28. mája 2020 predsedníčka súdu po prehľade vo veci vykonaných úkonov k meritu uviedla:

„Na základe uvedeného musím s poľutovaním konštatovať, že v predmetnom spore došlo k prieťahom, keď súd po realizácii úkonov podľa § 167 Civilného sporového poriadku vo veci nariadil pojednávanie až dňa 17.03.2020. Príčinou bola jednak opakovaná práceneschopnosť zákonnej sudkyne v roku 2018 a 2019, pričom od 16.07.2019 až do 26.05.2020 bola zákonná sudkyňa nepretržite práceneschopná. Jej spisy boli prerozdelené medzi ostatných sudcov tunajšieho súdu a pojednávanie nariadil zastupujúci sudca, pričom určil termín pojednávania vzhľadom na prijaté opatrenia Ministerstva spravodlivosti SR v rámci ochrany pred COVID-19 až na mesiac jún 2020. Prieťahy nielen v tejto veci, ale aj v ďalších veciach vedených na tunajšom súde, však vyplývajú predovšetkým z nadmernej zaťaženia sudcov a súdnych úradníkov spôsobenej nedostatočným personálnym obsadením súdu už od jeho vzniku v roku 2008. Tunajší súd patril a aj v súčasnej dobe patrí medzi najzaťaženejšie súdy, pričom od účinnosti Civilného sporového poriadku, teda od 01.07.2016, je súdom kauzálny príslušným na prejednávanie všetkých pracovnoprávných sporov v rámci obvodu Krajského súdu v Trenčíne. Jedná sa o náročnú súdnu agendu, na ktorú sa nevzťahujú prísne pravidlá kontradiktórneho konania (pracovnoprávne spory sú zaradené medzi spory s ochranou slabšej strany). Napriek tomu, že súdu pribudla táto náročná agenda, nebol od začiatku personálne vybavený na zvládnutie tejto agendy. Zaťaženosť súdu konštatovala aj Súdna rada

Slovenskej republiky na svojom zasadnutí dňa 20.12.2016. keď po prerokovaní správy o revízii súdu v uznesení Č. 800 odporučila ministerke spravodlivosti vzhľadom na množstvo nevybavených vecí a nápad vecí doplniť stav sudcov na 15 a stav vyšších súdnych úradníkov tiež na 15. V čase začatia tohto súdneho konania mal súd 9 sudcov a 9 vyšších súdnych úradníkov, pričom v priebehu rokov 2013 - 2017 skončili výkon funkcie piati sudcovia (traja boli trvalé preložené na Krajský súd v Trenčíne a dvaja požiadali o prerušenie z dôvodu odchodu do dôchodku). Ich veci boli prerozdelené medzi ostatných sudcov a v tomto období boli prerozdelené aj veci ďalšieho sudcu, ktorý bol takmer rok práceneschopný. V uvedenom období bolo v súdnych oddeleniach sudcov vybavujúcich občianskoprávnú agendu okolo 700 nevybavených vecí. Na viac v roku 2017 tri vyššie súdne úradníčky (v tom čase z 9) v priebehu jedného mesiaca odišli na materskú dovolenku. Až od mája 2018 má súd 13 sudcov a 10 vyšších súdnych úradníkov (viac ako 10 mesiacov bola jedna sudkyňa práceneschopná). Ani tento stav však vzhľadom na množstvo nevybavených vecí nie je postačujúci, a preto Súdna rada SR pri prejednávaní návrhu rozpočtu súdnictva na rok 2020 - 2022 v uznesení č. 129/2019 prijatom na zasadnutí dňa 24.06.2019 navrhla zabezpečenie zvýšenia doposiaľ určeného počtu miest sudcov na 10 okresných súdoch, vrátane Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom. Mojim opakovaným žiadosťami o určenie nielen sudcovských, ale aj ďalších zamestnaneckých miest, najmä súdnych úradníkov, zatiaľ nebolo vyhovené. Som si vedomá toho, že žiadneho účastníka, stranu sporu a teda ani sťažovateľku nemusia zaujímať dôvody, pre ktoré súd nielen v tejto veci nekonal plynulo a bez prieťahov. Považovala som však za veľmi potrebné oboznámiť so situáciou na tunajšom súde, pretože mi je skutočne veľmi ľúto, že sudcovia, súdni úradníci a ostatní zamestnanci nemajú vytvorené také podmienky, aby boli schopní zabezpečiť vykonávanie všetkých procesných úkonov a rozhodovanie v jednotlivých veciach v kratších lehotách, resp. bezodkladne tak, ako by to zodpovedalo každému súdnemu konaniu a predovšetkým záujmom účastníkov, strán sporu, o čo možno najrýchlejšie rozhodnutie vo veci.

Záverom chcem zdôrazniť, že sťažovateľkou uplatnené finančné zadosťučinenie 7 000,- eur je neprimeraná výška v spore uplatňovanej pohľadávky a niekoľko násobne ju prevyšuje.“

5. Ústavný súd listom zo 4. júna 2020 zaslal právnenému zástupcovi sťažovateľky vyjadrenie predsedníčky okresného súdu sp. zn. Spr 250/2020 z 28. mája 2020 na vedomie s možnosťou vyjadriť sa. Právny zástupca sťažovateľky v liste z 8. júna 2020 v podstatnom uviedol:

„4. / K podanému u vyjadreniu zasielam nasledovné vyjadrenie. Aj samotný Okresný súd Nové Mesto nad Váhom uznáva, že vo veci došlo k prieťahom v konaní. Ako jednu z príčin uvádzam PN zákonnej sudkyne trvajúcu od 16.07.2019 do 26.05.2020. Rešpektujem zdravotný stav akejkolvek osoby, avšak musím podotknúť, že PN zákonnej sudkyne nastala až 16.07.2019 teda po vykonaní všetkých procesných úkonov zo strany žalobkyne a tiež žalovanej. Sama predsedníčka súdu konštatuje, že za obdobie od 27.05.2018 do nástupu na PN (16.07.2019) nebol vykonaný žiadny úkon, smerujúci k prejednaniu a rozhodnutiu veci. Nevyčítam nikomu priamo personálnu situáciu na OS Nové Mesto nad Váhom. Je však na mieste poznamenať, že obsadenie a riadenie súdu je primárnou úlohou na fungovanie spravodlivosti a toto je povinnosťou v prvom rade štátu a ním delegovaným personám, aby zabezpečili výkon súdnictva tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práv kohokoľvek.

5. / Ako ďalší argument uvádza predsedníčka súdu to, že Okresný súd Nové Mesto nad Váhom údajne patrí k najzaťaženejšiemu súdu a že je personálne poddimenzovaný. Údajnú zaťaženosť mala konštatovať aj súdna rada na svojom zasadnutí dňa 20.12.2016. Návrh vo veci som podala dňa 13.03.2017 a teda po zasadnutí súdnej rady a teda správa súdnej rady sa netýka obdobia do budúcnosti ale vyslovene starších nevybavených vecí. Navyše účastník konania je viazaný príslušnosťou súdu a nevyberá si ten, ktorý je najmenej zaťažovaný.

6. / Okresný súd Nové Mesto nad Váhom namieta výšku zadostučinenia a tvrdí, že požadovaná výška 7 000 € je neúmeraná k výške pohľadávky uplatňovanej v spore. K tomuto argumentu uvádzam, že v prípade ústavnej sťažnosti ide o zadostučinenie za porušenie ústavou a dohovorom garantovaných práv a to bez ohľadu na predmet sporu.“

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil

v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

V zmysle Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 účinného od 1. júna 2020 (ďalej len „rozvrh práce“) „Veci, na prerokovanie ktorých sú príslušné prvý a tretí senát ústavného súdu v zloženiach platných v obdobiach od 17. februára 2019 do 25. apríla 2019, od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019 a od 17. októbra 2019 do 31. mája 2020, ak bol ich členom sudca Mojmir Mamojka, prerokuje ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca v danej veci podľa súčasného rozvrhu práce.“. Tretí senát ústavného súdu pracuje v novom zložení: Martin Vernarský (predseda senátu), sudca Ivan Fiačan a Peter Straka (sudca spravodajca).

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

8. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa § 122 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť môže podať osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené jej základné práva a slobody.

10. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým

vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

11. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

12. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97 a I. ÚS 10/98). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

13.1 Ústavný súd teda akcentuje, že pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

vychádza zo svojej konštantnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“ (III. ÚS 127/03). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13.2 „Základné právo na prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov a v primeranej lehote patrí k tým právam, ktoré zásadným spôsobom spolupodmieňujú spoločnosťou vnímaný stupeň právnej istoty a jeho dodržiavanie je jednou zo záruk posilňovania dôvery občanov v právo a justíciu. Obsah právneho poriadku musí byť rovnako záväzný pre občanov aj pre štát, a to nielen vo svojej abstraktnej podobe, ale predovšetkým konkrétne pri výkone súdnej moci.“ (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 193/03 z 15. 10. 2003).

14. Ústavný súd nie je súčasťou súdnej sústavy a neprislúcha mu právo dozoru nad rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov. Do rozhodovacej činnosti súdov je v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavný súd oprávnený zasiahnuť iba vtedy, ak boli ich konaním alebo nadväzujúcim rozhodnutím porušené ústavou zaručené základné práva a slobody sťažovateľa.

15. Priet'ahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrazový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktoré v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje významné ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov alebo ich riadneho postupu. Z uvedenej fakticity musí preto následne vyplývať, že dôsledkom popísaného zásahu orgánu verejnej moci (jeho pasivity) nemožno čeliť inak než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu.

16. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno formulovať vždy s ohľadom na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako taj aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prietahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú prietahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako tak aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07)]. Naostatok aj ESLP vo svojich rozhodnutiach (rozsudok ESLP vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok ESLP vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok ESLP vo veci Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez prietahov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

IV.1 Právna a faktická zložitosť vecí

17.1 Pokiaľ ide o zložitosť prípadu, môžeme hovoriť o skutkovej alebo právnej zložitosti. Môže ísť napríklad o vec, v ktorej vystupuje viacero strán (rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987) alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy [rozsudok ESLP vo veci Humen proti Poľsku (Veľká komora) z 15. 10. 1999]. Zložitosť prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (rozsudok ESLP vo veci Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968). Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že skutkovo a právne zložité je iba také konanie, ktoré si na posúdenie skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, vyžaduje ustanovenie znalca s osobitnými odbornými znalosťami, resp. spoluprácu znalca s inými odborníkmi – konzultantmi (IV. ÚS 28/05).

17.2 Predmetom konania je rozhodovanie o nároku na odstupné podľa § 76 a nasl. zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, v dôsledku čoho bola aj vec z dôvodu vecnej príslušnosti podľa § 23 písm. c) Civilného sporového poriadku postúpená Okresnému súdu Nové Mesto nad Váhom. Predmetná činnosť teda spadá pod bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax kauzálnu príslušného súdu.

IV.2 Správanie účastníka konania

18. Správanie strany v konaní je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných priet'ahov v súdnom konaní ústavný súd nezistil na strane s'ťažovateľky žiadne okolnosti, ktoré by sa podpísali na priet'ahovom postupe okresného súdu v napadnutom konaní.

IV.3 Postup okresného súdu v napadnutých konaniach

19.1 Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je postup súdu.

19.2 Prehľad vo veci vykonaných úkonov:

- 13. marca 2017 bol Okresnému súdu Považská Bystrica doručený návrh žalobkyne sťažovateľky proti žalovanému [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“),

- 21. marca 2017 Okresný súd Považská Bystrica uznesením č. k. 7 C 18/2017-27 z 21. marca 2017 vyhovel návrhu sťažovateľky na oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu,

- 21. marca 2017 Okresný súd Považská Bystrica rozhodol o vydaní platobného rozkazu č. k. 7 C 18/2017-29 z 21. marca 2017,

- 6. apríla 2017 bol Okresnému súdu Považská Bystrica doručený odpor proti platobnému rozkazu č. k. 7 C 18/2017-29 z 21. marca 2017,

- 12. apríla 2017 Okresný súd Považská Bystrica uznesením č. k. 7 C 18/2017-43 z 12. apríla 2017 zrušil platobný rozkaz okresného súdu č. k. 7 C 18/2017-29 z 21. marca 2017,

- 12. apríla 2020 Okresný súd Považská Bystrica vyzval právneho zástupcu sťažovateľky, aby sa vyjadrila k podanému odporu/odvolaniu proti platobnému rozkazu okresného súdu č. k. 7 C 18/2017-29 z 21. marca 2017,

- 15. mája 2017 bolo Okresnému súdu Považská Bystrica doručené vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľky,

- 22. mája 2017 Okresný súd Považská Bystrica vyslovil svoju nepríslušnosť a postúpil veci Okresnému súdu Nové Mesto nad Váhom (doručené 29. mája 2017),

- 24. januára 2018 bola okresnému súdu doručená žiadosť právneho zástupcu sťažovateľky o nariadenie termínu pojednávania,

- 1. marca 2018 okresný súd doručil vyjadrenie sťažovateľky k odporu podanému žalovaným proti platobnému rozkazu okresného súdu č. k. 7 C 18/2017-29 z 21. marca 2017,

- 9. apríla 2018 bolo okresnému súdu doručené písomné vyjadrenie žalovaného z 29. marca 2018,

- 9. apríla 2018 okresný súd doručil písomné vyjadrenie žalovaného z 29. marca 2018 sťažovateľke,

-17. mája 2018 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky z 10. mája 2018 k vyjadreniu žalovaného z 29. marca 2018,

- 29. apríla 2020 okresný súd nariadil termín pojednávania na 22. jún 2020 a na ten účel sú predvolávané strany konania.

19.3 Ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a súdneho spisu zistil, že okresný súd, ktorý vo veci koná od 29. mája 2017, bol v predmetnej veci nečinný, a to v období od 29. mája 2017 do 1. marca 2018, keď okresný doručoval vyjadrenie sťažovateľky k odporu podanému žalovaným proti platobnému rozkazu Okresného súdu Považská Bystrica č. k. 7 C 18/2017-29 z 21. marca 2017. Teda okresnému súdu trvalo 9 mesiacov, kým vo veci začal konať, a to jednoduchým procesným úkonom (úkonom administratívnej povahy). V ďalšom období bol okresný súd nečinný v čase od 17. mája 2018, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky z 10. mája 2018 k vyjadreniu žalovaného z 29. marca 2018, do 29. apríla 2020, keď okresný súd nariadil termín pojednávania na 22. jún 2020. Okresný súd bol teda nečinný 1 rok a 11 mesiacov, spolu 2 roky a 8 mesiacov.

19.4 Vzhľadom na tento záver ústavný súd konštatuje, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20.1 V kontexte okolností veci ústavný súd dôrazne akcentuje, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné

pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 55/02, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03, III. ÚS 399/2011). Nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06, rovnako tak aj Ústavný súd Českej republiky IV. ÚS 392/2005, IV. ÚS 358/1998).

20.2 Ústavný súd vníma problém nadmernej zaťažnosti všeobecných súdov návrhmi v exekučných konaniach. Zároveň však poukazuje na to, že je úlohou zmluvných štátov nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli súdy schopné zaručiť každému právo rozhodnutie v primeranej lehote (rozsudok Veľkej komory vo veci Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006, sťažnosť č. 75529/01, bod 129). Chronické, resp. dlhotrvajúce preťaženie súdov nemôže ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania (rozsudok ESLP vo veci Probstmeier proti Nemecku z 1. 7. 1997, sťažnosť č. 20950/92, bod 64).

V.

Záver

V.1 K bodu 1 výroku nálezu

21.1 V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

21.2 Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (bod IV odôvodnenia) dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného

práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.2 K bodu 2 výroku nálezu

22.1 V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

22.2 Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

22.3 Vzhľadom na skutočnosť, že okresný súd v napadnutom konaní dosiaľ ani v prvom stupni nerozhodol, prikázal ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov.

V.3 K bodu 3 výroku nálezu

23.1 Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

23.2 Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

23.3 Sťažovateľka požiadala o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 7 000 €. Ústavný súd v napadnutom konaní identifikoval obdobie nečinnosti v trvaní celkovo 2 roky a 8 mesiacov.

23.4 Vzhľadom na dĺžku prieťahov v napadnutom konaní a vychádzajúc zo svojej judikatúry (IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020), priznal ústavný súd v popísanej situácii sťažovateľke sumu primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 1 200 €, ktorú považoval vzhľadom na okolnosti veci za primeranú, a vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel (výrok 5).

V.4 K bodu 4 výroku nálezu

24.1 Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

24.2 Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom, pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020, a to prevzatia a prípravy zastupovania a z písomného podania sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 1/6 z výpočtového základu zo sumy 1 062 €, čo za jeden úkon právnej služby predstavuje odmenu v sume 177 € a 10,62 € režijný paušál, v celkovej súhrnnej sume 375,24 €. Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

24.3 Za vyjadrenie právneho zástupcu z 8. júna 2020 odmenu nepriznal, pretože z jeho obsahu nevyplývajú žiadne skutočnosti potrebné pre rozhodnutie ústavného súdu. Reagovať na úvahy predsedníčky okresného súdu o preťažení sudcov a ich nedostatočnom počte na súde, o otázke ktorej ako nepodstatnej ústavný súd, ako aj EŠLP stabilne judikuje, bolo zo strany právneho zástupcu sťažovateľky zbytočné.

25. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2020

Martin Vernarský
predseda senátu